

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност ДОЦЕНТ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Методика на обучението по български език и литература в детската градина и началното училище), - обявен в ДВ., бр. 45/17.06.2022 г. от Университет "Проф. д-р А. Златаров" – Бургас

Рецензент: Мариана Асенова Балабанова

I. *Кратки биографични данни за кандидата*

Гл.ас. д-р *Пенка Вълчева* е единствен участник в конкурса. Придобила е висшето си образование в Университет "Проф. д-р А. Златаров" по специалност Предучилищна и начална училищна педагогика (2010 г.). През 2012 г. е завършила магистърска програма Предучилищна и начална училищна педагогика в същия Университет "Проф. д-р А. Златаров" – факултет по обществени науки, със специализация „Алтернативни педагогически технологии в детската градина и началното училище“.

На база на придобитите знания е трудовият и стаж от 15.09.2016-31.05.2017 като учител в начален етап в ЧОУ „Бургас“ Гр. Бургас и от 10.10.2013 - 31.05.2015 в ЧОУ „Бъдеще“ ГР. Пловдив, а също така от 01.06.2017 – 23.03.2018 като учител в детска градина (ЦДГ №20 „Златното ключе“ Гр. Бургас.

През 2017 г. кандидатката успешно защитава дисертационният си труд на тема „Развитие на комуникативната компетентност чрез творческия разказ в подготвителна група“ и получава титлата „Доктор“ (докторска програма „Методика на обучението по български език и литература“) в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

От приложените удостоверения правят впечатление сертификатите за допълнително тренингово обучение в Норвегия по „Социални иновации“ и с оглед тематиката на доцентурата-по „Сугестология и сугестопедия“.

През 2018 г., след усешно издържан конкурс, постъпва на работа като асистент в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, катедра „ПМО“, където основно провежда семинарни и практически упражнения по Методика на обучение по български език и литература в ДГ и НУ.

От 19.10.2020 г. до сега Пенка Кръстева провежда лекционни курсове и води семинарни упражнения като главен асистент в същия университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас, катедра „ПМО“.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата

От *справката за изпълнение на минималните национални изисквания* (Заклучителни разпоредби по Правилника за прилагане на закона за развитие на академичния състав, обн. ДВ, бр.56/2018 г.) за заемане на академичната длъжност доцент се вижда, че научната дейност на гл.ас. д-р Пенка Вълчева надхвърля изискуемия минимум по групите от показатели както следва: по група А – 50 т. (при изискване 50 т.) В – 100 т. (при минимум 100 т.), Г – 422,5 т. (при минимум 200 т.), по група Д - 95 т. (при минимум 50 т.), по група Е - 110 т (няма изискване). Представена е *справка за изпълнение на допълнителни показатели*: разработени присъствени и онлайн лекционни курсове – 5, участие с доклади в международни научни форуми в чужбина – 2, участия в национални образователни проекти – 2, вътрешно-университетски научно-изследователски -2, публикуван университетски учебник по теория и методика на обучението по български език в предучилищна възраст (в съавторство) и университетско учебно пособие (в съавторство). Впечатляват разработените в съавторство и публикувани учебни пособия за системата на предучилищното образование „Пъстър свят“, заедно със съответните книги за учителя.

При оценката на съответствието на гл. ас. д-р Пенка Вълчева за академичната длъжност доцент ще взема предвид нейното цялостно научно творчество, но ще рецензирам основно трудовете и, които са от нейния постдокторантски период.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност на кандидата

Гл.ас Пенка Вълчева участва в конкурса с една самостоятелна монография, книга на база на защитен докторат, един учебник и едно университетско пособие, (и двете в съавторство), 2 учебни пособия за практиката на предучилищното възпитание, (в съавторство), и 17 публикации, от които една в съавторство. 4 от представените публикации са от участия в научни форуми.

- ***Хабилитационният труд*** на гл. ас. д-р Пенка Вълчева е в областта на технологията на литературното обучение в предучилищна възраст. В него тя доказва, че, системното и последователно използване в на мнемоничния метод в процеса на възприемане на лирически произведения е детерминантен фактор на разбирането и облекченото пресъздаване на заучаваните произведения. Създадена е цялостна двупосочна система, в която е показано постъпателно, стъпка по стъпка, как учителят реорганизира познавателното съдържание, интерпретира го и го оформя нагледно-образно така, че да се възприеме от детето системно-структурно, в хармония със собствения ритъм и темп на разбиране и осмисляне. Оригинален е приносът на гл. ас. д-р Пенка Вълчева в разработването на педагого-технологичен модел, имащ за свой предмет подготовката на студентите за създаване и прилагане на ментални карти и таблици в процеса на обучаващото педагогическо взаимодействие. Така, както е конструиран, той винаги е творчески и емоционално привлекателен, защото разчита на собствената активност на обучавания. Този принос е особено важен, защото децата от предучилищна възприемат създаването на тези образи и схематизирани изображения във вид на ментални карти като игра.

Вълчева, П. (2022) Приложение на мнемоничния метод в предучилищна възраст (При възприемане и заучаване на лирическа творба). Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, ISBN 978-619-7559-31-6

В своя постдокторантски период г.ас. д-р Пенка Вълчева продължава да разработва идеите си за творческото разказване и неговите психолого-педагогически проекции.

- В книгата, изградена на база на дисертационния труд, е представен апробиран технологичен модел за развитие на комуникативните умения на децата в подготвителните за училище групи.

Вълчева, П. (2022) *Творческият разказ в предучилищна възраст. Развитие на комуникативната компетентност чрез творческия разказ в трета и четвърта група на детската градина*. FastPrintBooks, ISSN 978-619-236-311-6

Разработеният технологичен модел е конкретизиран в поредица от статии. Използването на нагледни опори (схематизирани изображения и мисловни карти), на опорни думи като словесни опори, е в контекста на стъпаловидното развитие на творческото разказване съобразно формиращата се триадна корелация-„реч-мислене-въображение“.

Вълчева, П. (2022) *Мисловната карта като творчески метод за развитие на словесно-творческите умения на децата*. Сб. *Образованието – класичност и модерност*, В. Търново, УИ "Св. св. Кирил и Методий", ISBN - 978-619-208-274-1 (Под печат).

Вълчева, П.(2022) *Развитие на творческия разказ в предучилищна възраст чрез използването на схематични изображения като нагледна опора*. XIII *Национален научно-практически форум с международно участие „Иновации в обучението и познавателното развитие“*, 17-18.08.2018, Бургас, Сп. *Образование и технологии*, vol.13, 2022, issue 1, 91-95, ISSN 1314–1791 (Print) ISSN 2535-1214 (Online)

Вълчева, П.(2022) *Разказите по опорни думи в предучилищна възраст – мост между речта и фантазията*. XIII *Национален научно-практически форум с международно участие „Иновации в обучението и познавателното развитие“*, 17-18.08.2018, Бургас, Сп. *Образование и технологии*, vol.13, 2022, issue 2, 314-319, ISSN 1314–1791 (Print) ISSN 2535-1214 (Online)

- В статия е обосновано и приложението на морфологичния анализ като творчески метод (в контекста на ТРИЗ) за развитие на словесно-творческите умения на децата в предучилищна възраст.

Вълчева, П. (2020) *Морфологичният анализ като творчески метод за развитие на словесно-творческите умения на децата в предучилищна възраст*. Сп. *Управление и образование*, т. 16, кн.3, 2020, 121- 125, ISSN 13126121.

Приносите на гл. ас. д-р Пенка Вълчева в областта на методиката на обучение по роден език обхващат различна проблематика и се отнасят както към теорията, така и към практиката (в съавторство)¹. Като методологически детерминанти се проявяват основни педагогически концепции за учебното съдържание, за методите и похватите на обучение, за възможностите за естествена вътрешна мотивация за речева активност. Само ще спомена публикациите и в тази област:

¹ *Приемам, че приносите на кандидатата са равностойни във всички публикации в съавторство – в съответствие с подписаните разделителни протоколи.*

- Ролята на игровите похвати по отношение на обобщаващата функция на думата е логично обоснована в статия.

Вълчева, П. (2022) Игрови похвати за разбиране на обобщаващото значение на думата в предучилищна възраст. Сп. Управление и образование, т. 18, кн. 3, 2022, 118-124, ISSN 13126121.

- В публикация са представени възможностите на метода на асоциациите за диагностика на езиковата компетентност.

Вълчева, П. (2021) Асоциативният експеримент като метод за оценка на езиковата компетентност в предучилищна възраст. Сп. Управление и образование, т. 17, кн. 3, 2021, 119-124, ISSN 13126121.

В друга група публикации е направен е опит да се изясни приемствеността в обучението по БЕЛ в детската градина и началното училище на база на интерактивните методи. Освен проекциите на подготовката за четене и писане са аргументирани възможностите за овладяване на четенето в предучилищна възраст. Направен е паралел между възприемането на приказка и басня в двете институции, и работата по създаване на разказ по откъс от текст.

Вълчева, П. (2022) Обучението по четене в началното училище и възможностите за ранното му овладяване в детската градина. Сп. Образование и технологии, бр. 13, кн. 1, ISSN 2535-1214 (Online)

Вълчева, П. (2022) Приемственост между детската градина и началното училище в процеса на подготовката за четене и писане. Сп. Детска градина, бр. 5, 2022, ISSN 2535-0706 (Под печат).

Вълчева, П. (2022) Разказът по откъс от текст в началното училище и подготовката му в предучилищна възраст. Сп. Предучилищно & училищно образование. Управление – възпитание – обучение. Бр. 6, 2022, ISSN 2535-0692 (Под печат).

Вълчева, П. (2022) Особенности на художественото възприемане на приказка от децата в предучилищна и начална училищна възраст. Сб. Образователни идеи и методически парадигми, СУ „Св. Климент Охридски“, ДИУУ (Под печат).

Вълчева, П. (2022) Особенности на художественото възприемане на басня от децата в предучилищна и начална училищна възраст. Четвърти научно-практически семинар „Образование за бъдеще – приемственост и перспективи“, 18-19.06.2022, Бургас, Е-стисание „Наука и образование“, бр. 5, ISSN 2683-0191.

Особено впечатлява приносът на кандидатката в съставянето на университетски учебник и университетско учебно пособие.

Съвместно с проф. Б.Ангелов са разработени методически постановки за развитие на основните страни на детската реч в контекста на комуникативно – дейностния подход. Същевременно е предложен подходящ инструментариум за диагностика и развитие.

Университетски учебник: Ангелов, Б., П. Вълчева (2021) Теория и методика на обучението по български език и литература в предучилищна възраст. С., УИ „Св. Климент Охридски“, ISBN 978-954-07-5161-0.

В университетското пособие, съвместно с проф. Терзиева, е представен методически модел за работа със студентите в областта на музейното дело. Представени са студентски научни разработки на план –конспекти и игри, реализирани в музейно пространство под ръководството на кандидатката в конкурса.

Университетско учебно пособие: Терзиева, М., П. Вълчева (2021) Музейно-педагогически игри. Бургас, Либра Скорп, ISBN 978-954-471-755-1.

В областта на литературното обучение е представеният хабилитационен труд и няколко статии. Тематиката им е свързана с особеностите на възприемането на лирични произведения от 5-7 г. деца и методите за подпомагане на художественото възприемане на поезията в педагогическата практика.

Valcheva, P. (2022) Study of methods and approaches established in pedagogical practice for working with a lyrical work in kindergarten and primary school. XXXVII International Scientific Conference, Knowledge for Development (18-21.08.2022), Struga, N. Macedonia, KNOWLEDGE – International Journal Vol. 53.2, Global Impact and Quality Factor, 325- 331, ISSN 1857- 923X.

Valcheva, P. (2022) The memory table as an alternative method for memorising a poem at pre-school age. XXXVII International Scientific Conference, Knowledge for Development (18-21.08.2022), Struga, N. Macedonia, KNOWLEDGE – International Journal Vol. 53.2, Global Impact and Quality Factor, 337- 342, ISSN 1857- 923X.

Вълчева, П. (2021) Изследване възможностите на децата в трета и четвърта възрастова група за възприемане и анализ на литературно произведение. Сб. „Проекции на компетентностния подход при подготовката, възпитанието и развитието на личностните качества в предучилищна и начална училищна възраст“, Издателство „Либра Скорп“, 2021 год., ISSN 978-954-471-804-6 (Под печат).

Valcheva, P. (2020) The Stories of Banat Bulgarians – Methodical Instruments in

Building Up Language and Literary Knowledge of Pre-School Age Children. In: Annual of Assen Zlatarov University, Burgas, Bulgaria, 2020, Vol. XLIX, Book 2, 2020, Social Sciences, 15-21. ISSN 2603-3976 (На английски език)

Вълчева, П. (2021) Изследване възможностите на децата в трета и четвърта възрастова група за възприемане и анализ на литературно произведение. Сб. „Проекции на компетентностния подход при подготовката, възпитанието и развитието на личностните качества в предучилищна и начална училищна възраст“, Издателство „Либра Скорп“, 2021 год., ISSN 978-954-471-804-6 (Под печат).

IV. Значимост на приносите за науката и практиката.

Теоретичните приноси на гл. ас. д-р Пенка Вълчева са проверени експериментално, доказани са и се състоят в следното:

- Направен е принос в методиката на родноезиковото обучение като част от професионалните компетенции на детския учител.
- Обогатена е методическата система за развитие на детския творчески разказ.
- Разработена е теория и методика за прилагане на ментални карти в литературното обучение на децата от детската градина.
- Разработен е авторски модел на програмно съдържание основно по овладяване на езика и развитие на речта в детската градина.

Практико-приложните приноси на гл. ас. д-р Пенка Вълчева са в областта както на практическото обучение на студентите, така и в практиката на предучилищното възпитание. Основното съдържание на практико-приложните приноси се състои в следното:

- Съставена е, апробирана е и е въведена в практиката цялостна и стройна педагогическа технология за формирането на професионалните компетенции на студентите от педагогическите специалности за разработването и прилагането на мнемонични таблици в процеса на литературното обучение в детската градина.
- Създаден е педагого-технологичен модел за съставяне на ментални карти и е конструиран практико-приложен алгоритъм за използването им в процеса на педагогическото взаимодействие в контекста на възприемане на лирични произведения.

- Отличителна характеристика на научното творчество на гл.ас. П. Вълчева е постигането на единство на теория и практика с умението да операционализира теоретичните постановки до равнище, което ги прави възможни за верификация и трансфер в практиката. Апробирана е педагогическа технология за родноезиково обучение в детската градина.

V. Документите и материалите представени от гл. ас. д-р Пенка Вълчева отговарят на всички изисквания. Във връзка с нормативната уредба, специално на „Закон за развитие на академичния състав в Република България“ и правилника за прилагането му, *в публикуваните трудове не открих плагиатство и нарушаване на чужди авторски права.*

VI. Преподавателска дейност

От представената автобиографична справка се вижда, че гл. ас. д-р Пенка Вълчева преподава (в лекционни курсове и упражнения) „Методика на обучение по български език и литература в детската градина – присъствено и електронно обучение– ОКС „Бакалавър“, специалности ПНУЦ, ПУПЧЕ – редовна и задочна форма на обучение; „Методика на обучение по български език и литература в началното училище“ – присъствено и електронно обучение (Zoom, Teams), Сравнително образование. Освен тези курсове, тя провежда и упражнения по „Литературно обучение в условия на билингвизъм“, „Кинопедагогика“, „Киноизкуство и литературно обучение; „Приобщаващо образование“, „Предучилищна педагогика“.

Тя е ръководила и преддипломен стаж на студенти от специалност „Предучилищна педагогика с чужд език“ и „Начална училищна педагогика с чужд език“.

VII. Критични бележки и препоръки.

Направеният от мен анализ на научните изследвания и приноси на гл. ас. д-р Пенка Вълчева ми дават основание да направя някои забележки и *препоръки.*

Като основна забележка е надмощието на публикациите в областта на родноезиковото обучение в детската градина и малкият брой публикации,

насочени пряко към обучението по БЕЛ в начален етап. Затова моите препоръки към кандидатката са да продължи изследванията си в областта на методиката на обучение по БЕЛ, като задълбочи търсенията си по посока на обогатяване и трансфер на иновативните и идеи в методиката и практиката на началното училище.

Заклучение

Оценката на публикациите и преподавателската дейност на гл.ас. П.Вълчева показва: адекватност на научните приоритети на направлението на конкурса, качествено съответствие на научната продукция на наукометричните критерии и показатели, приносен характер на представените научни трудове, приложен характер на резултатите.

След извършеното от мен рецензиране на предложените трудове, изказвам пред уважаемите членове на научното жури своята *цялостна положителна оценка*. Препоръчвам на почитаемото научно жури да предложи на Факултетния съвет на Педагогическия факултет към университет „проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас да одобри и избере гл. ас. д-р Пенка Кръстева Вълчева за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Методика на обучението по български език и литература в детската градина и началното училище).

11.11.2022

Рецензент

Доц. д-р Мариана Балабанова